

Van gedurfde genetica tot

Door de aderen van de Arabo-Friese dekhengst Yk Sybren P (Arabo-Fries Yk Dark Ynte x KFPS Thomas) stroomt onder andere het bloed van Sheva Iben Gharib, een Arabische volbloedhengst die in de jaren zestig vorige eeuw al op Friese merries werd gebruikt. FOTO: SJOERT PEGGE

Het Arabo-Friese paard heeft een lange en korte historie. De lange historie verhaalt over de genenpool van het Friese en Arabische paard die door pioniers tot een nieuw ras werden gecombineerd. De korte historie blikt terug op een jong stamboek en jonge sportpaarden die populair zijn in de mensport.

De geschiedenis van het Arabo-Friese paard begint in de jaren zestig vorige eeuw. Het ras vindt zijn oorsprong in een zoektocht naar moderne en vitale sportpaarden. Het landbouwpaard verloor haar functie op agra-

rische bedrijven. Dat gold ook voor het Friese paardenras dat net haar transformatie van luxe en hoogbenig koetspaard naar klein landbouwpaard had voltooid. De tractor drong alle werkpaarden naar de achtergrond.

Voor de opkomende dressuur- en spring-sport was het Friese paard op dat moment niet geschikt. Binnen het Friese paardenras werd naarstig gezocht naar een lichter type maar voor sommigen van hen was dat niet genoeg. Friezenliefhebbers professor Jurgen Hillner en de heer Rudolph Krudop kruisten Friese paarden met Arabisch bloed, zonder dat ze het van elkaar wisten.

In een poging het Friese paard van de ondergang te redden, bestudeerde Hillner de historie van het Friese ras en ontdekte dat het Friese paard generaties geleden al met oriëntaals bloed was veredeld. Het inspireerde hem zijn model preferente prestatiemerrie Gelbricht, ook bekend als moeder van de Friese stamboekhengst Hearke 254 prefe-

vitaal sportpaard

rent, te kruisen met de uit Egypte afkomstige Arabische tophengst Gharib. Hillner zocht ook binnen het Friese ras naar moderne types en fokte de moderne en raszuivere Friese hengsten Naen en Dagho.

Krudop huldigde een ander uitgangspunt en wilde de vitaliteit en het temperament van het Friese paard verbeteren zodat ze betere prestaties in de tuig- en mensport konden leveren. Hij gebruikte de Arabische volbloedhengst Hamid op zijn Friese merries. De Friese paardenfokkerij nam echter de fokkerijideeën van Hillner en Krudop niet in

dank af waardoor het fokken met Arabische volbloeden in de vergetelheid raakte. Toch zijn de nakomelingen van die eerste kruisingen uiteindelijk wel de grootouders van de huidige Arabo-Friese dekhengsten. De sterke groei van de Arabo-Friezenpopulatie schiep vervolgens een behoefte aan nieuwe verwante bloedlijnen. Enkele fokkers richtten zich nu op die bloedspreiding.

OPLEVING

Tjeerd Velstra reed eind zeventiger jaren vorige eeuw een Fries vierspan en trok een

voor het Fries paardenstamboek dramatische conclusie. Vlak voor de finish zag de grootmeester dat zijn Friezen de wedstrijd conditioneel niet aankonden. Velstra gooide de handdoek in de ring. Duidelijk werd dat voor het behoud van het Friese paardenras in de sport iets moest gebeuren. In de jaren tachtig werden in het buitenland diverse fokverenigingen voor het Friese paard opgericht. Jan Driessen, toen woonachtig in Genève, was voorzitter van de verenigingen in Frankrijk en Zwitserland. Samen met zijn broer Cor, Krudop en Hillner werd het oude

Fokkerij

In het EAFS kunnen paarden worden ingeschreven die minimaal 55 procent Fries bloed voeren. Streven is om het percentage Arabisch bloed tussen de zes en veertig procent te houden. De Arabische hengsten die voor de EAFS-fokkerij worden gebruikt, moeten door het Arabische stamboek erkend zijn.

Het EAFS geeft de voorkeur aan hengsten die prestaties leverden (vaak in de endurance) en goede karakters vererven. EAFS-paarden mogen ook bloed voeren (maximaal 12,5 procent) van andere rassen zoals de Lusitano, Orlovdraver, Hackney, Lipizzaner, warmbloed of de Pura Raza Espanola (PRE).

Wat is nu het geheim achter deze fokkerij? Door het heterosis effect zijn nakomelingen vitaler dan de ingeteelde stamouders. Bij de Arabo-Friezen is de inteelt van het Friese ras doorbroken door volledig vreemd bloed wat daarna weer is teruggedrongen door het terugkruisen met zuivere Friese merries.

BLOEDPERCENTAGES

Na de eerste generatie (vijftig procent Arabische volbloed x vijftig procent Fries paard) wordt een 'verdringingskruising' toegepast om de gewenste eigenschappen op te halen door in de vervolgeneraties afwisselend Fries en soms ook Arabisch bloed opnieuw in te voeren. Uiteindelijk wordt dan de rasstandaard bereikt van het nagestreefde vreemd bloedpercentage. Dat ligt tussen

de negen en negentien procent. Ook de kruisingen Arabo-Fries x Arabo-Fries zitten meestal binnen deze waarden.

T-HENGSTEN EN BLOEDVERVERSING

Om bloedverversing te houden, kunnen Testboek-hengsten tot de dekdiens worden toegelaten. Dat zijn 'vreemde' bloedlijnen die een met dekbeperking begrensde toelating krijgen tot meer bekend is over hun nafok, zowel in kwaliteit als sportiviteit.

HENGSTENSELECTIE

Naast een bewezen sportieve bloedlijn, moet een dekhengst natuurlijk heel erg mooi en correct gebouwd zijn. De eerste screening is een gewone hengstenkeuring waarin de

sportprestaties van de (nauwe) bloedverwanten worden meegewogen. De hengstenkeuring omvat een klinische beoordeling van het dier, beoordeling van exterieur en gangen, zowel op het harde als op een zandbodem. Vanaf vierjarige leeftijd moet de aangewezen jonge hengst het verrichtingsonderzoek met goed gevolg afleggen. Daarna worden de nakomelingen via lineair scoren beoordeeld op correctheid. Tenslotte wordt van een goedgekeurde Arabo-Friese dekhengst verwacht dat hij op officiële wedstrijden tussen alle andere rassen dermate goed presteert en/of dat zijn nakomelingen dermate presteren, dat hij in aanmerking komt voor preferentschap of een andere stamboekaanbeveling.

Foto: Louis VANNUETEN

Rasprofiel > Arabo-Fries

idee van de Arabische inkruisingen weer opgepakt. In de periode van 1987 tot 2000 werden vijftien veulens gefokt uit Friese merries met prestatiebloed. De veulens werden beschikbaar gesteld aan twee mentteams in België en Duitsland. Deze experimentele Arabo-Friezen hadden volgens de fokkers een exponentieel beter prestatievermogen, gecombineerd met een koel en meewerkend karakter. Sinds 2002 wordt op grote schaal gefokt met Arabo-Friese hengsten die gekruist met Friese merries de door het stamboek gewenste veulens geven. De nakomelingen moeten negen tot en met negentien procent Arabisch bloed voeren.

DOEL EN GEBRUIK

Arabo-Friezen zijn oorspronkelijk ontstaan uit de wens een modern Fries paard te fokken dat in alle takken van de paardensport mee kan komen. Het koele en rustige karakter van de oude Friese bloedlijnen moest echter behouden blijven. Tot 2011 werd voornamelijk geselecteerd op de genetische aanleg voor de sport. Er was minder aandacht voor de keuringspredicaten. Arabo-Friezen worden immers gekruist met Friese merries van het Koninklijk Friesch Paarden-Stamboek (KFPS). Op KFPS-keurings is al genoeg aandacht voor keuringsprestaties. De genetische aanleg voor de sport bij Arabo-Friezen werd beoordeeld op basis van de pedigree (zes generaties). Belangrijk waren

prestatievererfers in de bloedlijnen, zowel binnen de Arabische als Friese voorouders. Veulens konden, als ze aan de eisen voldeden, een voorlopig sportcertificaat krijgen. Deze beoordelingsmethode is inmiddels achterhaald omdat er nu voldoende paarden in de sport lopen. Elke in het stamboek geregistreerde Arabo-Fries kan nu op grond van zijn eigen prestaties een sportcertificaat behalen. Kenmerkend voor de Arabo-Fries zijn de diepzwarte kleur, een minimum aan aftekeningen, vitaliteit en een slim karakter. Ruiters en menners zijn tevreden over de Arabo-Friezen omdat ze de wedstrijden conditioneel goed aankunnen. Het stamboek is duidelijk over het fokdoel. Ze wil niet een kopie van het Friese paard fokken maar wel een goed gebruiksen sportpaard met drie goede basisgangen en een super karakter.

VERENIGING

Om de fokkerij van dienst te zijn werd op 1 maart 2000 door een kleine groep enthousiastelingen een vereniging opgericht. Jan Driessen was daarbij betrokken: 'De internationale mensport reageerde positief op de Arabo-Fries en moedigde ons aan om de fokkerij voort te zetten.' Belangrijk was de aankeuring van de eerste Arabo-Friese dekhengst in 2002: Yk Dark Danilo. De vereniging zette door en mocht zichzelf in 2004 een stamboek noemen. In 2006 kreeg het

stamboek in België de erkenning volgens de EU-regels. Het Europese Arabo-Friezen Stamboek' (EAFS) werd een feit. Deze EU-erkenning geeft het recht om in alle EEG-landen stamboekactiviteiten te ontplooiën. Een erkenning krijg je niet zo maar, er gaat veel werk aan vooraf zoals het nauwkeurig omschrijven van de authenticiteit van het ras, het opstellen van fokkerijreglementen en het opzetten van een stamboekvoering. Anno 2013 zijn er dertien goedgekeurde Arabo-Friese hengsten. Er zijn totaal zo'n twaalfhonderd paarden in de registers van het EAFS ingeschreven. De Gharibhengstenlijn is het grootst, de Hamid-lijn kleiner. Door de diversiteit in Friese voorouders is er een grote variatie in de genenpool van de dekhengsten.

STAMBOEKPERIKELLEN

Ook het EAFS had een moeilijke periode, zoals veel stamboeken. Tussen 2009 en 2011 moest de vereniging worden omgeturnd van hobbymatige vereniging naar een professionele organisatie. Het runnen van een stamboek is niet eenvoudig. Veel liefhebbers van het Arabo-Friese paard zijn vooral sportmensen en hadden in de regel weinig ervaring als fokkers. De ambassadeurs van het EAFS, de paarden, waren daarnaast ook nog te jong om echt te kunnen presteren. Fokkers en gebruikers moesten veel geduld oefenen. Inmiddels is de tweede generatie alweer zes

Ras of kruising?

Als je op internet op het woord Arabo-Fries zoekt, lees je dat veel mensen twijfelen of het wel een echt paardenras is. Wanneer is een ras een echt ras? Het Productschap voor Vee en Vlees, waaronder ook de paardenhouderij valt, kan de vraag gedeeltelijk beantwoorden. Sophie van der Ploeg van afdeling Beleid, cluster Diergezondheid en -welzijn: 'Er gaan meerdere definities rond over een ras. De EU nam in de fokkerijreggeving geen definitie omdat EU-beleidsmakers het niet eens konden worden over een definitie. Het Productschap hanteert de volgende omschrijving: 'Een ras is een groep dieren die zich duidelijk onderscheidt van soortgenoten op basis van door de mens omschreven kenmerken, zoals uiterlijk, gedrag, gezondheid, productie en/of prestatie.'

FOTO: RIJK VAN VULPEN

Arabo-Fries Nico van Noordwijk, gereden door Robert-Roel van den Bos.

In 2006 werd het Arabo-Friezen Stamboek en het Arabo-Friese ras erkend door het Ministerie van Landbouw in België. Het stamboek werd 'erkend voor het bijhouden

van paarden van het Arabo-Friese ras', aldus het Belgisch Staatsblad van 13 november 2006.

Arabo-Friezen zijn ontstaan uit de wens een vitaal Fries sportpaard met een eerlijk karakter op de wereld te zetten. Op de foto het vierspan van Harrie Streutker. Foto: WILCO VAN DRIESSEN

jaar oud. Wereldwijd worden ze in de mensport en dressuur onder het zadel uitgebracht. De organisatie is weer op orde, nieuwe fokkers en gebruikers sloten zich aan om met het EAFS de schouders onder het nieuwe ras te zetten.

MENPAARD

De samengestelde mensport vraagt veel van paarden zoals uithoudingsvermogen, schakelend vermogen, elasticiteit en een beheersbaar en coöperatief karakter. Allemaal eigenschappen waarop in de fokkerij van Arabo-Friezen wordt gelet. Driessen: 'De vijftien experimentele Arabo-Friezen deden het goed in de sport. Hun prestaties werden objectief gemeten omdat ze in de sport moesten concurreren met KWPN'ers, Gelderse paarden, warmbloeden van Duitse, Franse of Hongaarse afkomst, Lipizzaners en andere rassen. Binnen de andere rassen was de populatie voldoende groot voor mensen om de beste paarden te kiezen. Bij de Arabo's was er toen nog geen keuze. Toch

stond het team Arabo-Friezen van Schrijvers/Aerts zo'n tien jaar lang in de ranking voor de Top Driver Award. De Top Driver Award is een ranking op basis van de resultaten die worden behaald tijdens grote internationale menwedstrijden (CIA-A's en CAIO's). Punten worden vergeven op basis van de in de wedstrijden behaalde eindscore, gerelateerd aan het aantal deelnemers aan de betreffende wedstrijd.

DE GEBRUIKER

Internationaal enkelspanmenner Christiaan Provoost uit Domburg rijdt de Arabo-Friese dekhengst Maestro (Lolke x Hearke x Quibus-Hamid ox) van De Eikenhof in Belsele (België). Marcel Verschuere is eigenaar. Provoost: 'Ik rijd de hengst sinds 2007. Hij staat bij de eigenaar op stal. Marcel doet de basistraining. Maestro wordt daarnaast tweemaal in de week onder het zadel gereden. Eenmaal per twee weken komt Maestro bij mij en dan rijd ik hem voor de wagen. In de aanloop naar een wedstrijd een keertje

vaker.' Provoost werkt(e) vooral met KWPN'ers: 'Maestro is het meest ongecompliceerde en meewerkende paard dat ik ooit heb gereden. Hij is heel intelligent. Toen ik hem ongeveer een jaar trainde, liep hij al zijn eerste internationale wedstrijd in het Franse Compiègne waar we de dressuur op onze naam schreven en in het eindklassement de tweede plaats behaalden. In 2009 liep hij ook een jaartje in het vierspan van Gert Schrijvers omdat hij tijdelijk een paard tekort kwam, maar Maestro is nu weer terug bij mij in het enkelspan. De dressuur is zijn specialiteit. In de vaardigheid kan ik hem goed schakelen en de marathon kan hij ook goed aan. We zitten in het B-kader van Nederland en draaien op wereldniveau mee in de top.' Maestro werd overigens ook al eens Belgisch Kampioen met zijn vorige rijder, Vic Heyns.

'In de training benader ik Maestro niet anders dan paarden van andere rassen. We onderhouden zijn basisconditie en verder trainen we vooral op techniek. De dressuur

Arabo-Friese Sportpaarden

Dekhengst Dark Laes

Team Gerd Wicht in actie

De Arabo-Fries, een ideaal menpaard

Voor fokadvies van goede en mooie Arabo-Friezen en bemiddeling aan- en verkoop kunt u o.a. terecht bij de volgende hengstenhouders en eigenaren:

Jan Driessen

jdriessen@telenet.be tel. 0032 488 870 190

Hans Goedhardt

info@stalgrootprooyen.nl tel. 06 - 11 266 556

Giel Schreven

gielschreven@kpnmail.nl tel. 06 - 20 399 084

Christa Wielsma

muzelma@hotmail.com tel. 06 - 50 955 927

Lobs

makelaardij
NVM Brielle

funda

Te koop:

Ziekewei 8
Rockanje

Voor de paardenliefhebbers geschikt **landhuis** op een prachtige locatie nabij het Noordzee strand en natuurgebied "De Duinen van Rockanje"

Een stallencomplex bestaande uit 6 boxen (3x3m) alsmede een zadelkamer en opslag hooi en stro. Mestopslag.

Perfect gedraineerde en geotilleerde paardenbak (40x20m). Aansluitend weiland met diverse bijgebouwen (mogelijkheid tot 17 stallen). Uitstekend onderhouden ruim (inhoud 735 m³!) riet gedekt landhuis op een buitengewoon mooie locatie met maar liefst 38.000m² eigen grond.

Lobs Makelaardij | Rijksstraatweg 36 | 3237 LR | Brielle - Vierpolders
T (0181)-41 86 40 | M info@lobs.nl | W www.lobs.nl

STAL GROOT PROOYEN

Hengstenhouderij | Inseminatiestation

Onze Arabo-Friese hengsten ter dekking seizoen 2013

Dark laes

Yk Tjimme

Yk Tahmurath

Dark Felix

www.stalgrootprooyen.nl | Haneveltweg 10 Middelburg | 06-11266556 | info@stalgrootprooyen.nl

is de basis. Die wordt nu geoptimaliseerd. In 2013 zijn er geen WK's voor onze discipline, maar volgend jaar wel. En daar werken we naar toe,' aldus een enthousiaste Provoost.

GENETICA

Genetische afwijkingen die bij het Friese paard voorkomen zoals waterhoofden en dwergveulens, zijn bij het EAFS niet bekend. Ook de in de Arabische volbloedfokkerij voorkomende erfelijke gebreken, waar de immuunziekte Severe Combined Immune Deficiency (SCID) en de neurologische aandoening Cerebellaire Abiotrofie (CA) er twee van zijn, zijn nog niet gemeld. Potentiële EAFS-stamboekhengsten worden getest op SCID en CA. Een hengst die een erfelijke afwijking kan doorgeven, wordt niet tot de dekdienst toegelaten.

Arabo-Friezen zijn laat rijp. Dat is een nadeel. Jonge paarden moeten voorzichtig worden belast, ook al bieden ze veel aan. Dat vraagt zelfbeheersing van de menner of ruiter. De populariteit van de Arabo-Fries verleidt individuele fokkers soms tot het gebruik van willekeurige (show) Arabieren op Friese merries. Het stamboek wil ondoordachte vijftig procentkruisingen zoveel mogelijk vermijden omdat de betreffende paarden vaak te temperamentvol voor de doorsnee gebruiker zijn. Daarnaast wil het EAFS streng geselecteerde sportgenen in haar populatie brengen. De ongewenste kruisingen worden overigens maar weinig in Europa gefokt maar wel in Australië, Amerika, Canada en hier en daar in Zuid-Afrika.

IN DE KIJKER

Het Arabo-Friese paard is elk jaar van de partij in demonstraties tijdens evenementen, zoals Paard en Koets (Den Bosch), Paard 20xx (Hardenberg), Flanders Horse Expo (Gent), Equitana (Essen) en Salons de Cheval in Parijs en Lyon. Op de nationale show van Canada werd een Arabo-Fries al eens uitgeroepen tot beste paard overall. Het ras wordt wereldwijd gevraagd voor shows en demonstraties in de dressuur en aangespannen sport. De hengstenkeuring van het EAFS is op 30 maart 2013 bij Sunrise Stables in Assen. De Hengstenkeuring is niet alleen de plaats waar de jonge hengsten worden gekeurd, er worden ook oudere hengsten getoond. Voor liefhebbers die een Arabo-Fries willen aanschaffen, zijn er nog geen handelsstallen die specifiek op dit ras gericht zijn. Het stamboek tracht potentiële kopers wel in verbinding met fokkers te brengen. Informatie over te koop aangeboden Arabo-Friezen is meestal te verkrijgen via bij het EAFS aangesloten fokkers en/of ruiters en menners die Arabo-Friezen rijden. Internet: www.eafs.be.

Bekende Arabo-Friezen

FOTO: LOUIS VANNUJTEN

Arabo-Friezen hebben al opmerkelijke prestaties neergezet. Omdat het onmogelijk is om alle resultaten te benoemen volgt hier een beknopt overzicht.

- De veulens uit de eerste generatie gingen voornamelijk naar Frankrijk. De oudste sportresultaten zijn dan ook in Frankrijk gerealiseerd. Op de nationale wedstrijden en kampioenschappen behalen diverse paarden podiumplaatsen.
 - In 1994 werd het eerste vierspan Arabo-Friezen gevormd en gereden door het Belgische team Schrijvers/Aerts. Zij liepen aanvankelijk onder de schuilnaam Zwartjes om hun identiteit en fokker/eigenaar geheim te houden. De Zwartjes komen in 1996 voor het eerst, via een Wild Card, aan de start van het wereldkampioenschap voor vierspans. Tussen 1996 en 2006 was het span in de Belgische kampioenschappen niet te verslaan.
 - In 2003 won het Belgische team haar eerste teamgoud in Aken. Eén van de vierspans bestond uit Arabo-Friezen. Sven Stuyck reed in 2011 en 2012 zeer verdienstelijk het vierspan van Stal Groenen. Dit span wordt in 2013 uitgebracht door Edouard Simonet.
 - Rondom promotoren zoals Willy Naessens, eigenaar van De Strohoeve, een stoeterij voor Arabo-Friezen, zijn meerdere menenthousiastelingen met een enkel- of tweespan Arabo-Friezen actief, zoals Gert Vervaet (foto).
- Ook in de dressuursport zijn inmiddels al enkele Arabo-Friezen geklasseerd in het ZZ Licht en ZZ Zwaar. In Frankrijk loopt de goedgekeurde dekhengst Dark Nico TREC, een discipline waarvoor een groot uithoudingsvermogen vereist is.
 - In de Duitse mensport reed vierspanteam Gerd Wicht met Arabo-Friezen. Sinds 2008 wint dit span diverse wedstrijden, met de marathon als specialiteit.
 - De Duitse menner Martin Brümmer uit Haselüne ment niet alleen in wedstrijdverband, hij rijdt met zijn zes hengsten ook bruiloften en dan kunnen ze prima stilstaan.
 - Recente Nederlandse topprestaties zijn neergezet door onder andere Robert-Roel van den Bos. Hij behaalde in 2010 een aantal malen tweede en derde plaatsen in zwaar bezette tweespanrubrieken. Rob Lommers is zowel in 2011 als 2012 Nederland Kampioen klasse 2/3 samengesteld mannen met vier zonen van Dark Ynte. Harrie Streutker beschikt over een indrukwekkende lijst van resultaten met zijn jonge vierspan. Streutker is in anderhalf jaar als beginnend vierspanmenner vanuit klasse 1 naar klasse 3 gepromoveerd en heeft in die laatste klasse winstpunten. Een belangrijk resultaat werd neergezet door Jacques Poppen. Hij won in 2012 met een Ynte-zoon individueel zilver en teamgoud op de World Para Equestrian Games Driving.